

Malo poduzeće u gospodarstvu

- prof. dr.sc. Zdenko Klepić

Povijesna geneza

- Prije 4000 godina evidentiran slučaj bankara koji je posuđivao novac,
- Naročito se afirmiralo kod Arapa, Egipćana, Židova , Grka, Feničana i Babilonaca,
- Buran razvoj u starom vijeku zbog koji je dolazilo do procvata drevnih civilizacija, a regresija u srednjem vijeku

Povijesna geneza malog poduzeća II

- Afirmacija u zadnjih dvadesetak godina,
- Konferencija Bijele kuće 1980 god. veliki poticaj razvoju malog poduzeća – Kongres pretočio u zakone većinu preporuka,
- Danas u različitim djelatnostima a posebno
 - Trgovina,
 - Usluge i
 - Proizvodnja
- Pomak u područje visokih tehnologija

Struktura malih poduzeća u SAD

Industrija	%
Uslužna industrija	(43,5)
■Usluge	33,3
■Financijske usluge	8,8
■Agrikulturne usluge	1,4
Distribucijska industrija	(36,3)
■Maloprodaja	24,8
■Veleprodaja	7,7
■Transport i javna korist	3,8
Proizvodna industrija	(16,0)
■Graditeljstvo	9,4
■Rudnici i proizvodnja	6,6
Neklasificirana industrija	4,2
Ukupno	100,0

2.11.2014.

Pojam malog poduzeća

- U početku identifikacija s poduzetnikom a potom s poduzetničkom aktivnošću,
- Jedna od najstarijih definicija " Poduzeće je svaka ljudska aktivnost koja koristi razne sile da bi ostvarila određeni cilj" (Senuil). (Odgovarala za uvjete manufakture i sitne ind. proizvodnje),
- Razvojem ekonomske teorije - dva gledišta
 - Oспорavaju naziv svima koji nisu privatno vlasništvo,
 - Autonomno biće bez obzira na vlasništvo,

Pojam malog poduzeća

- Suvremena teorija (P. Drucker) –u dinamičnom gospodarstvu “Svaka organizacija, koja svoj cilj ostvaruje na taj način što iznosi robu i usluge na tržište, jest poduzeće”.
- Obilježja poduzeća (Drucker): dinamika privređivanja, tržišno usmjerena proizvodnja kao smisao i uvjet postojanja i rizik bez kojeg nema poduzetništva.

Teorije različitih znanstvenih disciplina

- Ekonomska teorija – Ekonomska jedinica koja posluje na tržištu radi ostvarenja ekonomskog cilja koji se mjeri uspješnošću poslovanja,
- Sociološka teorija – Zajednica ljudi koji djeluju radi ostvarenja nekog cilja ,
- Organizacijska teorija – Poslovni sustav koji je istovremeno i organizacijski sustav, nastao kao rezultat ekonomskih aktivnosti,
- Pravna teorija – Pravna osoba kojom poduzeće, snagom objektivnog prava, stječe poslovni subjektivitet.

Definiranje malog poduzeća prema različitim kriterijima

- Jednodimenzionalni kriterij (samo jedna kriterij npr. broj zaposlenih)
- Višedimenzionalni kriteriji (koriste više kriterija npr. broj zaposlenih, godišnji prihod, dionički kapital, ukupna imovina itd.)
- Definiranje u Hrvatskoj - ispuniti dva od tri kriterija
 - Zbroj bilance 2.000.000 DEM,
 - Prihod u dvanaest mjeseci od 4.000.000
 - Godišnji prosjek zaposlenika 50
- Definiranje u najvećem broju zemalja
 - Vrlo mala (mikro 9) od 1 – 9 zaposlenika
 - Mala od 10 do 99 zaposlenika

Pojam maloga poduzeća u svijetu

- Siropolis navodi da se poduzeća mogu smatrati malim ili velikim ovisno o tome kojim se mjerilom mjeri i koja se prijelomna točka odabire
- Uobičajena mjerila su:
 - ukupna imovina,
 - dionički kapital,
 - godišnji prihod od prodaje i
 - broj zaposlenika

2.11.2014.

SAD

Proizvođači

- Prerada nafte
- Elektronička računala
- Makaroni i špageti

Zaposlenost manja od

1.500 osoba

1.000 osoba

500 osoba

Veletrgovci

- Sportska dobra
- Namještaj
- Boje i lakovi

Zaposleno manje od

500 osoba

500 osoba

500 osoba

Malotrgovci

- Prodavaonica mješovite robe
- Automobilske agencije
- Restoracije

Prihodi od prodaje manji od

13,5 milijuna \$ godišnje

11,5 milijuna \$ godišnje

10,0 milijuna \$ godišnje

Usluge

- Usluge u vezi s računalima
- Računovodstvene usluge
- Popravak televizora

Prihodi od prodaje manji od

12,5 milijuna \$ godišnje

4,0 milijuna \$ godišnje

3,5 milijuna \$ godišnje

Tip poduzeća	Broj zaposlenih	Kapital
1. Proizvodnja i rudarstvo	manje od 300	100 mil. jena (oko 15 mil. USD)
2. Trgovina na veliko	manje od 100	30 mil. jena (oko 5 mil. USD)
3. Maloprodaja i usluge	manje od 50	10 mil. Jena (oko 1,5 mil. USD)

Europska unija - preporuke

- Broj zaposlenih
- Godišnji opseg prodaje
- Prosječni opseg aktive
- Mjerilo samostalnosti, udio drugih ne smije biti veći od 25%

EU - preporuke

Tip poduzeća	Prosječan broj zaposlenika	Ukupni godišnji prihod	Zbroj bilance
Mikro poduzeće	0 - 9	do 2.000.000 EUR	do 2.000.000 EUR
Malo poduzeće	10 - 49	od 2.000.001 EUR do 10.000.000 EUR	od 2.000.001 EUR do 10.000.000 EUR
Srednje poduzeće	50 - 249	od 10.000.001 EUR do 50.000.000 EUR	od 10.000.001 EUR do 43.000.000 EUR

Republika Hrvatska

Tip poduzeća	Prosječan broj zaposlenika	Ukupni godišnji prihodi	Bilance
Mikro poduzeće	0 - 9		
Malo poduzeće	10 – 49	do 16.000.000 kn (oko 2.200.000 EUR)	do 8.000.000 kn (oko 1.100.000 EUR)
Srednje poduzeće	50 - 249	od 16.000.001 kn do 60.000.000 kn (od oko 2.200.000 EUR do oko 8.200.000 EUR)	od 8.000.001 kn do 30.000.000 kn (od oko 1.100.000 EUR do oko 4.100.000 EUR)

Pojam malog gospodarstva

- Federalni zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva iz 2006. godine
"Malo gospodarstvo čine subjekti malog gospodarstva, fizičke i pravne osobe, koje trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dohotka, odnosno dobiti, uključujući samoupošljavanje i obiteljske poslove povezane s obrtom i drugim djelatnostima, registrirani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organiziranja i koji:
 - su samostalni u poslovanju,
 - upošljavaju manje od 250 osoba,
 - ostvaruju godišnji promet do 40 milijuna KM i/ili čija godišnja bilanca stanja ne prelazi 30 milijuna KM

Subjekti malog gospodarstva prema veličini

- **Mikro subjekti** malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 osoba i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilanca stanja ne prelazi 400.000 KM
- **Mali subjekti** malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje upošljavaju prosječno manje od 50 osoba i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilanca stanja ne prelazi 4 milijuna KM i
- **Srednji subjekti** malog gospodarstva su fizičke i pravne osobe koje upošljavaju prosječno manje od 250 osoba, čiji godišnji promet ne prelazi 40 milijuna KM i/ili čija bilanca stanja ne prelazi 30 milijuna KM

Razvijenost malog poduzeća

- Privatna inicijativa motivirana težnjom za istraživanje novoga i stjecanjem dobara, te stvaranjem novog i boljeg svijeta oduvijek je bila najuspješniji **pokretač gospodarskih aktivnosti.**(Tablica 2.3.)
- Bosna i Hercegovina kao i Republika Hrvatska suočena je s **tranzicijskim procesom** kroz koji još uvijek prolazi. Jedna od **posljedica je raspad velikih gospodarskih sustava** čiji nestanak povlači za sobom i nestanak velikog broja radnih mjesta utječući na povećanje nezaposlenosti. Ovim se istodobno stvara prostor **za nastanak privatnih gospodarskih jedinica utemeljenih na znanju, iskustvu i zdravim gospodarskim načelima poslovanja.**
- U Republici Hrvatskoj mala poduzeća (samo trgovačka društva) imaju značajnu ulogu u gospodarstvu:
 - a) zapošljavaju oko 33% svih zaposlenih,
 - b) stvaraju oko 23% ukupnih prihoda, i
 - c) čine oko 95% ukupnog broja poduzeća.
- Broj malih i srednjih poduzeća u svijetu
- Zaposlenost u svijetu u SME sektoru

Razvijenost malog poduzeća 2003 god.

Zemlja - zajednica	Broj mikro poduzeća (u 000)	Broj malih poduzeća (u 000)	Prosječan broj zaposlenih po poduzeću
Austrija	233	30	8
Belgija	408	25	5
Danska	180	21	7
Finska	207	12	4
Francuska	2.326	144	5
Njemačka	2.656	307	7
Grčka	752	16	2
Irska	83	12	7
Italija	4.290	177	4
Luxemburg	21	3	7
Nizozemska	517	43	8
Portugal	648	39	4
Španjolska	2.499	156	5
Švedska	454	27	5
Velika Britanija	1.996	200	7
EU-15	17.272	1.211	5
Island	28	1	2
Norveška	218	17	5
Švicarska – uključivo Lichtenštajn	306	32	5
EUROPA-19	17.824	1.261	5

2.1.4. Tipovi malog poduzeća

Različiti su pristupi u definiranju tipova malih poduzeća

1. Polazi od broja zaposlenih
 - Mikro poduzeće (1-9 zaposlenih)
 - Malo poduzeće (10 -99 zaposlenih)
2. Polazi od odnosa između većih i manjih poduzeća
 - Spužva, spremnik, amortizer, pluća i zupčanik
3. Polazi od pozicije poduzeća i odnosa s drugim poduzećima
 1. Autonomna,
 2. Subordinirana

2.1.5. Prednosti i slabosti malog poduzeća

■ Prednosti:

- Zapošljavaju veći broj nego velika poduzeća,
- Imaju višu stopu povrata nego velika poduzeća,
- Brzo primjenjuju inovacije,
- Isporučuju svoje proizvode velikim poduzećima uz najnižu cijenu,
- Lakši je pristup ženama,

■ Slabosti:

- Visok stupanj neuspjeha,
- Pomanjkanje managerske stručnosti naročito kada naraste poduzeće na 100 i više zaposlenih.

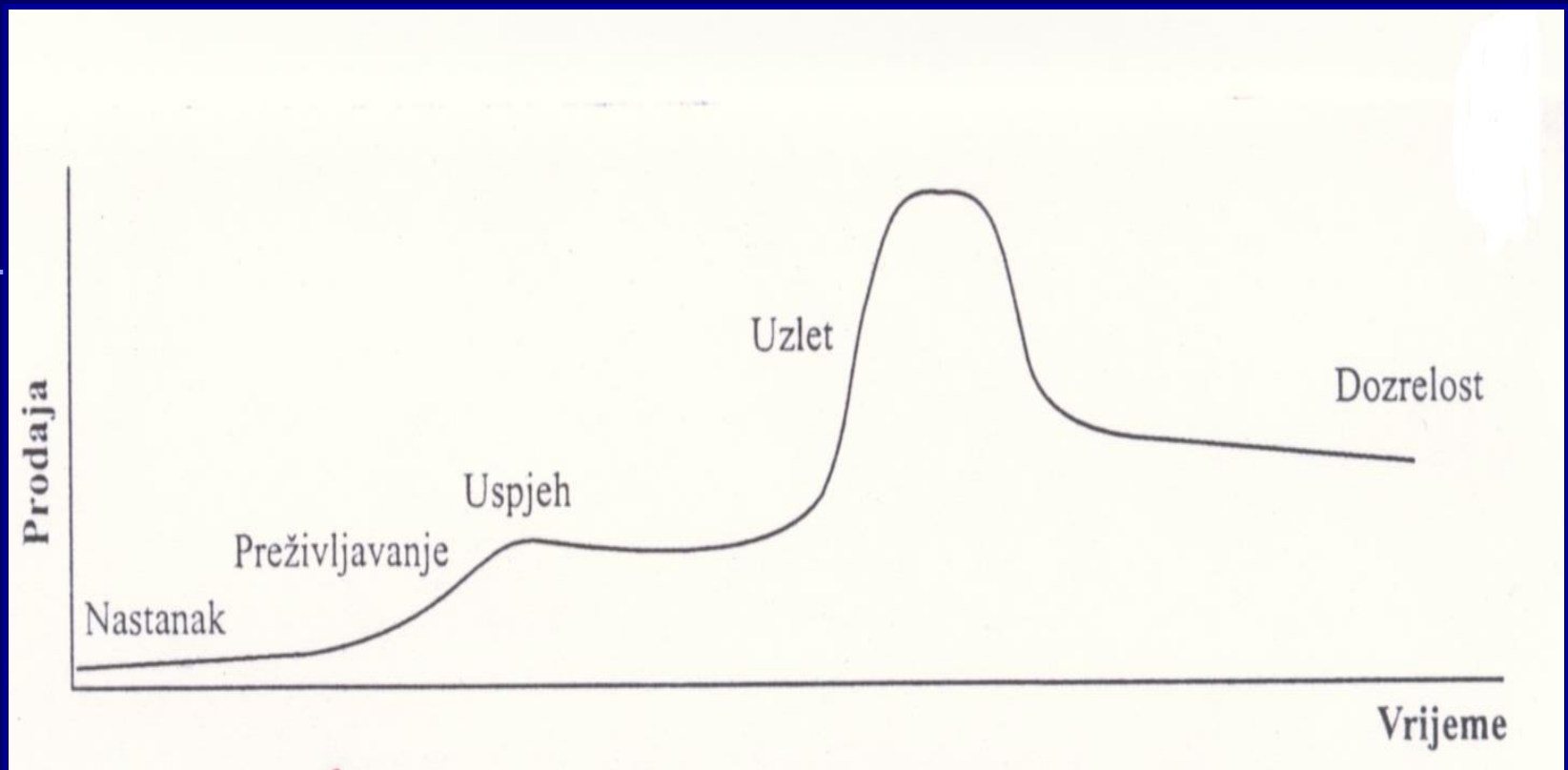
2.1.6. Životni ciklus maloga poduzeća

Koncept životnog ciklusa novog pothvata (*new venture life cycle*) formiran je na **bihevioralnom pristupu** ⇒ koncept životnog ciklusa ljudskog bića prenosi se na sve ostale prirodne i umjetne sisteme. (Slika 2.8.) Istraživanja su pokazala da MP slijedi obrazac:

- a) rođenja,
- b) rasta,
- c) stabilizacije (i)
- d) smrti

na osnovi kojega je formiran koncept životnog ciklusa MP, koji se najčešće sastoji od 5 faza i to:

1. nastanak,
2. preživljavanje,
3. uspjeh,
4. uzlet,
5. dozrelost.

Slika: Životni ciklus novog poduzeća

Nastanak

- (1) **Nastanak** – predmnijeva proces “rođenja” novog poduzeća. U ovoj je fazi **temeljni cilj poduzeća započinjanje s poslovanjem**. Uspješnost početka poslovanja najčešće ovisi o:
- a) resursima (*poslovna ideja, kapital, vrijeme, sirovine*)
 - b) prostoru (*uredi, skladišta i sl.*)
 - c) namjeri (*odluci*) da se započne s aktivnosti
 - d) razmjeni (*odnosi s kupcima – korisnicima*),
- pri čemu ako nedostaje bilo koji od ova četiri uvjeta nije moguće očekivati uspješan početak poslovanja poduzeća.

Preživljavanje

- (2) **Preživljavanje** – odnosno održanje predstavlja fazu “ranog djetinjstva” poduzeća u kojoj ono uslijed nedostataka veličine, rezervi i iskustva nailazi na probleme. Ova faza predstavlja **kritičnu fazu** u kojoj MP **mora preživjeti** da bi mu opstanak dugoročno bio relativno siguran.
- ✓ U ovoj fazi najčešći problemi su: mali iznosi gotovine na računu, mali broj kupaca, nestalnost kupaca, nedovoljna profesionalnost u vođenju i drugo.
 - Statistike u SAD pokazuju da 80% novih poduzeća preživi dvije godine i skoro njih 50% još posluje 5 godina nakon osnutka.

USPJEH

- (3) **Uspjeh** – kada se MP etablira na tržištu može se govoriti da je uspjelo, a uspjeh postiže
- konzistentnim performansama,
 - kontinuiranim rastom, ili
 - stabilizacijom na nekoj razini poslovanja.

Rezultat gornjeg mora biti **adekvatna razina profita** koji omogućava dodatno ulaganje u poboljšanje performansi koje će, opet, imati za posljedicu daljnje povećanje profita. Na ovoj se osnovi **konsolidiraju stvorene prednosti i stvaraju pretpostavke za daljnji rast.**

UZLET

- (4) **Uzlet** – je faza brzog rasta MP koja se manifestira multiplikativnim rastom prodaje. Ova faza se najčešće doživljava kao sretno razdoblje u razvoju poduzeća, ali to nije uvijek tako.
- U fazi uzleta treba **jačati poslovno planiranje** kako bi se na vrijeme sagledali potencijalni problemi i predvidjela adekvatna rješenja.

DOZRELOST

- (5) **Dozrelost** – je faza razvoja životnog ciklusa MP u kojoj MP počinje sve više sličiti velikom poduzeću – fizički je naraslo, povećan je broj zaposlenih, povećan je prihod od prodaje, pasiva je diferencirana itd.
- U ovoj fazi **upravljanje MP postaje najkritičnijim faktorom.** ⇒ nastaje potreba da vlasnik MP prepusti funkcije upravljanja profesionalnim MENADŽERIMA koji su dorasli novim izazovima – **novim idejama, kreativnosti i inovacijama** od kojih ovisi sudbina poduzeća. **Ukoliko se to ne dogodi poduzeće će propasti.**

Temeljni uzroci neuspjeha malih poduzeća

- Prvu godinu preživi 87%, tri godine preživi 68%, a pet godina najviše 55%.

Osnovni uzrok	%
1. Nekompetentnost	44
2. Pomanjkanje managerskog iskustva	17
3. Neujednačeno iskustvo	16
4. Neiskustvo u struci	15
5. Nemar	1
6. Prijevara ili nesreća	1
7. Nepoznato	6

2.11.2014.

Perspektive maloga poduzeća

- Mala poduzeća će i dalje poticati napredak gospodarstva,
- Dinamika osnivanja malih poduzeća nastavit će se i dalje,
- I dalje će veliki dio poduzeća propadati,
- Doći će do bržeg razvoja onih poduzeća koja su oslonjena na visoke tehnologije i znanja,
- Država će sve više poticati razvoj malog poduzeća,
- Razvoj obrazovanja usmjeren na mala poduzeća,
- Specifični oblici obrazovanja usmjerenog na mala poduzeća (pored škola i fakulteta),
- Inovacija znanja managementa pomoću tečajeva, savjetovanja, kongresa itd.,
- Različiti oblici udruženja koja se bave prezentacijom znanstvenih dostignuća u ovoj oblasti.

Kraj

- Hvala na pozornosti
- Pitanja

